

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

**Т.Ю. Павленко, кандидат економічних наук, доцент.
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут».**

© Павленко, Т.Ю., 2014.

Стаття отримана редакцією 23.06.2014 р.

Вступ. Сьогодні значна частина українських підприємств перебувають у кризовому стані, періодично або постійно вони неспроможні продовжувати нормальну виробничо-господарську діяльність і своєчасно розраховуватися за фінансовими зобов'язаннями. Особливо значних втрат під час фінансово-економічної кризи зазнав будівельний комплекс, який є одним з найважливіших секторів економіки і призначений здійснювати оновлення основних засобів, реконструкцію, модернізацію, технічне переоснащення виробництва матеріальних благ у різних галузях національної економіки.

Основними причинами різкого спаду економіки будівельного комплексу України є: підвищення кредитних ставок та обмеження іпотечного кредитування населення, що зумовило зниження рівня доступності кредитних ресурсів; скорочення кредитування забудовників, що призвело до зменшення проектного кредитування; зростання вартості будівельних матеріалів, будівельно-монтажних робіт та енергоносіїв, що зумовило збільшення собівартості будівельних робіт порівняно із запланованими; високий рівень інфляції, знецінення національної валюти і пов'язані із цим втрати в заощадженнях населення, що стало причиною зменшення попиту на житло.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Практичний досвід показує, що розв'язання проблем обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління діяльністю підприємств вимагає детального теоретичного дослідження й розроблення специфічних методичних підходів до її організації, передусім для підприємств, які можуть опинитися або перебувають у кризовому стані. Сучасні аспекти організації обліку висвітлено в працях Л.В. Гнилицької і П.Й. Атамаса [1, 2]. Питання антикризового управління підприємством досліджуються у монографії Л.О. Лігоненко [3] та працях [4, 5]. Відзначаючи цінність результатів досліджень названих авторів та сучасних наукових досліджень проблем інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємств у кризовій ситуації, слід зауважити, що залишаються невирішеними теоретико-методичні питання щодо обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління діяльністю будівельних підприємств, які не набули достатнього висвітлення і потребують більш докладного вивчення.

Метою досліджень є розроблення ефективної методології організації обліково-аналітичної системи підприємств будівельного комплексу в умовах антикризового управління.

Основний матеріал і результати. На фінансово-економічне становище будівельного комплексу негативно вплинули недостатній розвиток виробничої бази, неефективне використання мінерально-сировинних ресурсів, значні витрати енергії на виробництво будівельних матеріалів, недостатнє використання альтернативних джерел енергії, низький рівень інноваційної діяльності будівельних підприємств та підприємств промисловості будівельних матеріалів. Як наслідок, понад 50% будівельних організацій в Україні у 2010 – 2013 рр. були збитковими (табл. 1).

Фінансові результати підприємств будівельної галузі України за попередні чотири роки засвідчують, що у 2010 – 2013 рр. істотно погіршилися основні показники функціонування будівельної галузі та зріс рівень банкрутства будівельних організацій. З огляду на це в сучас-

них умовах господарювання, які характеризуються ризиком і невизначеністю, набуває великого значення обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств, особливо тих, що перебувають у кризовому стані або наближаються до нього.

Таблиця 1. Фінансові результати підприємств будівельної галузі України у 2010 – 2013 рр. [6]

Роки	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у відсотках до загальної кількості	фінансовий результат, млн. грн.	у відсотках до загальної кількості	фінансовий результат, млн. грн.
2010	-7975,4	61,1	5174,5	38,9	13149,9
2011	-4439,0	55,8	4482,4	44,2	8921,4
2012	-2167,4	42,4	1225,6	57,6	3393,0
2013	-1719,0	43,8	825,8	56,2	2544,8

Ефективність підприємницької діяльності значною мірою залежить від раціональної організації аналітичної роботи, яка охоплює всі фінансово-господарські процеси на підприємстві та є невід’ємною складовою його організаційно-управлінської структури. Недостатня увага до формування організаційної структури підприємства призводить до порушення логічного взаємозв’язку між етапами процесу прийняття управлінських рішень – обліку, контролю, аналізу, планування та регулювання. Для стабільного розвитку підприємства необхідно реалізувати системний підхід до організації обліково-аналітичного процесу.

Обліково-аналітична система – це система, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, включаючи оперативні дані, та використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову й інші види інформації.

Обліково-аналітична система для будівельного підприємства в рамках антикризового управління відображена на рис. 1.

Рис. 1. Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління на будівельних підприємствах

Обліково-аналітична система, що здатна забезпечити необхідною інформацією прийняття адекватних до поточних потреб управлінських рішень в умовах кризової ситуації, включає в себе підсистему обліку, контролю й аналізу.

Облікова підсистема являє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність суб'єкта господарювання зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Аналітична підсистема – це аналіз показників, вибраних як підконтрольні, знаходження відхилень, оцінювання відхилень, визначення залежності між відхиленнями і результатом діяльності підприємства. Основним блоком аналітичної підсистеми має бути аналіз фінансового стану підприємства та діагностика ймовірності його банкрутства. Результати виконаного аналізу й діагностики дають можливість виявити глибину кризи, яка охопила підприємство, а отже, дозволяють визначити мету та завдання антикризового управління. Залежно від глибини кризи такими завданнями можуть бути: виведення підприємства зі стану юридичного банкрутства; недопущення виникнення ситуації банкрутства; локалізація кризових явищ; фінансова стабілізація; запобігання повторенню кризи.

Підсистема контролю містить спостереження і перевірку відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, визначення результатів управлінського впливу на керований об'єкт з виявленням відхилень, допущених у процесі виконання цих рішень.

Для реалізації обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління в будівельних підприємствах доцільно створювати спеціальний підрозділ – обліково-аналітичну службу. Її організаційна структура має забезпечувати послідовну реалізацію класичних функцій управління. Цей підрозділ слід формувати з урахуванням обраної стратегії та певних принципів управління, таких як дотримання норм керованості, делегування повноважень, формування оптимальних інформаційних потоків [7].

Метою створення обліково-аналітичної служби на підприємстві є підвищення ефективності його діяльності через прийняття обґрунтованих оперативних і стратегічних управлінських рішень. Це є визначальним моментом для розроблення технології та організації обліково-аналітичного процесу на будівельному підприємстві.

Завдання обліково-аналітичної служби полягає в безперервному дослідженні взаємозв'язку ресурсів виробництва, виробничого процесу (технології, організації) та результатів, спрямованому на оцінювання діяльності структурних підрозділів (центрів відповідальності) підприємства, діагностику й пошук нових можливостей для досягнення мети та формування нових критеріїв з метою коригування оперативних планів і завдань у разі зміни впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, а також вироблення ефективних управлінських рішень в умовах визначеності, невизначеності, конфлікту та ризику.

Функції обліково-аналітичної служби підприємства полягають у збиранні первинної інформації; фіксації інформації, що надходить із зовнішнього середовища та структурних підрозділів (центрів відповідальності) підприємства; її обробленні й систематизації; аналізі та структуруванні одержаних даних; формуванні звітів, тобто вихідної управлінської інформації і структурованих баз даних.

Висновки. Запропоновано підхід до організації обліково-аналітичної системи в рамках антикризового управління на будівельних підприємствах, який полягає в інтегруванні ведення обліку, здійснення аналізу та організації контролю. Це дає змогу виявити на ранніх стадіях виникнення кризової ситуації у діяльності будівельних підприємств, передбачити внутрішньогосподарські заходи протидії її появі й напями адаптації системи до змін зовнішнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гнилицька, Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст]: моногр. / Л.В. Гнилицька. – К.: КНЕУ, 2012. – 305 с.
2. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект [Текст]: колективна моногр. У 2-х т. / за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ: Герда, 2013. – Т. 1. – 358 с.

3. Лігоненко, Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій [Текст]: моногр. / Л.О. Лігоненко. – К.: Вид-во Київського нац. торг.-екон. ун-ту, 2007. – 580 с.
4. Терещенко, О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві [Текст]: моногр. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
5. Штангрет, А.М. Антикризове управління підприємством [Текст] / А.М. Штангрет. – Львів: АУД, 2008. – 393 с.
6. Статистичний щорічник України за 2013 рік [Текст] / за ред. О.Г. Осауленка. – К.: Август Трейд, 2013. – 559 с.
7. Нехай, В.А. Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління діяльністю сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / В.А. Нехай; [Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України]. – К., 2009. – 21 с.

УДК 338.45

Павленко Тетяна Юрївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». **Обліково-аналітичний підхід до забезпечення антикризового управління на підприємствах будівельного комплексу.** На основі виконаного аналізу існуючих досліджень і статистичних даних з обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління діяльністю будівельних підприємств запропоновано ефективний підхід до організації управління будівельними організаціями на основі інтегрованого ведення обліку, виконання аналізу й здійснення контролю, що дозволяє передбачати внутрішньогосподарські заходи протидії виникненню кризових ситуацій.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення, будівництво, антикризове управління, інформація, систематизація.

УДК 338.45

Павленко Татьяна Юрьевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов. Национальный аэрокосмический университет им. Н.Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт». **Учетно-аналитический подход к обеспечению антикризисного управления на предприятиях строительного комплекса.** На основании проведенного анализа существующих исследований и статистических данных по учетно-аналитическому обеспечению антикризисного управления деятельностью строительных предприятий предложен эффективный подход по организации управления строительными организациями на основе интегрированного ведения учета, выполнения анализа и осуществления контроля, что позволяет предусматривать внутрихозяйственные меры противодействия возникновению кризисных ситуаций.

Ключевые слова: учетно-аналитическое обеспечение, строительство, антикризисное управление, информация, систематизация.

UDC 338.45

Tetyana Pavlenko, PhD, Associate Professor of Finance Department, National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute". **Accounting and analytical approach to crisis management at the building complex enterprises.** Basing on the analysis of the existing research and statistics on the accounting and analytical support of crisis management activities at construction companies, we have suggested an efficient approach to the management of construction companies on the basis of integrated accounting, analysis, and monitoring that allows to take measures under the production conditions to predict the emergence of crisis situations.

Keywords: accounting and analytical support, construction, crisis management, information, systematization.